

Les 17

Zo zeg je dat (niet)

187

Doel blok 3:	Leerlingen leren belangrijke communicatieve vaardigheden, zoals verplaatsen in het gezichtspunt van een ander, argumenten aandragen, verschil van mening overbruggen.
Leskern:	De leerlingen leren door middel van ‘verkeerde’ voorbeelden hoe ze in verschillende sociale situaties op een acceptabele manier kunnen communiceren. Ze leren dat lichaamstaal daarbij belangrijk is.
Woordenschat:	<i>de communicatie, de lichaamstaal</i>
Materialen:	Agenda op bord Logo van blok 3 (achter deze les) Per leerling een klein papiertje (8 papiertjes uit een A4-tje) en een pen

Vorbereiding

Bedenk enkele situaties waarin communicatie (aardig en beleefd) een rol speelt. Neem situaties die voor uw school interessant zijn, bijvoorbeeld hoe leerlingen een leerkracht aanspreken als die in gesprek is, hoe ze bezoekers bij de voordeur ontvangen, hoe ze de telefoon opnemen. Neem deze situaties van tevoren met enkele leerlingen door en vraag ze om straks in de les de situatie te spelen zoals het niet moet. In de les staan voorbeelden.

Voorgestelde lesopbouw

Hieronder vindt u een voorstel voor de agenda. Voel u vrij om hiervan af te wijken indien de situatie of uw groep daartoe aanleiding geeft.

Agenda

- Binnenkomer
- Wat gaan we leren?
- Zo zeg je dat niet
- Zo zeg je dat wel
- Wat hebben we geleerd?
- Afsluiter

Binnenkomer

Voorwerp raden

Vertel de leerlingen dat ze *Mix-en-Ruil* gaan doen om voorwerpen te raden:

- Alle leerlingen krijgen een klein papiertje en schrijven daarop de naam van een voorwerp dat in de klas te zien is (niet aan elkaar laten zien).
- Demonstreer met een leerling *Mix-en-Ruil*: maak tweetallen door te koppelen, A beschrijft wat op het kaartje staat, B mag vragen stellen en raden. Als B het niet kan raden, mag A het kaartje laten zien. Daarna van rol wisselen.
- De leerlingen houden hun hand omhoog totdat ze een partner hebben gevonden en maken een tweetal.
- Ze voeren de opdracht uit.

- Ze ruilen kaarten en steken hun hand omhoog om een nieuwe partner te vinden.
- Geef een stopteken. (Laat de leerlingen wanneer u een stopteken geeft goed othouden met welke klasgenoot ze als laatste hebben samengewerkt, die tweetallen kunt u later in de les gebruiken).
- Vraag enkele leerlingen (bijvoorbeeld die een bril hebben) naar hun ervaring. Door welke woorden kwam je erachter wat het was? Wat waren de beste aanwijzingen? Had je eerst iets anders in je hoofd?

Wat gaan we leren?

Vertel dat we aan een nieuw blok lessen van de Vreedzame School beginnen: *We hebben oor voor elkaar*. Dat betekent dat je belangstelling hebt voor elkaar. Het betekent ook dat je niet alleen *tegen* elkaar praat maar ook *met* elkaar. Wie weet wat het verschil is? Het doel van dit blok is dat we leren om te praten en te luisteren naar elkaar. En het is niet alleen belangrijk wat je zegt, het is ook belangrijk *hoe* je het zegt. Dan praat je *met* elkaar en niet alleen *tegen* elkaar.

Deze les gaat over hoe je iets wel of juist niet tegen elkaar zegt. Vestig de aandacht op de agenda en vraag of deze akkoord is.

Zo zeg je dat niet

- Als introductie laat u een paar situaties waarin communicatie belangrijk is, uitspelen. Laat het spelen zoals het *niet* moet. Bedenk situaties die voor uw school interessant zijn. Het kunnen situaties zijn tussen leerlingen en tussen volwassenen en leerlingen. Hieronder staan een paar voorbeelden.

Voorbeeld 1:

Iemand staat voor de deur (van de klas) en belt aan.

Een leerling staat op, sloft naar de deur, doet hem, hangend aan de deurpost open, zegt boe noch bah tegen de bezoeker en sloft weer terug.

Voorbeeld 2:

De telefoon gaat.

Een leerling neemt hem op

Leerling: 'Met de.....-school' (praat heel onduidelijk)

Andere kant: 'Kan ik de directeur spreken?'

Leerling: 'Die is er niet.'

Andere kant: 'Wanneer is hij er wel?'

Leerling: 'Weet ik niet.'

Andere kant: 'Kan ik iemand anders aan de lijn krijgen?'

Leerling: 'Nee.'

Andere kant: 'Dan bel ik later wel terug.'

Leerling: 'Doei'

U kunt op deze manier een aantal leerlingen een 'verkeerd' telefoongesprek laten voeren met belangstellende nieuwe ouder die naar hun school belt. Bespreken: wat zal de indruk zijn van die ouder?

Voorbeeld 3:

Twee leerlingen spelen twee leerkrachten die in de lerarenkamer in gesprek zijn.

Leerling komt binnen en roept dwars door het gesprek heen:

'Ik moet kopiëren!'

Voorbeeld 4:

Een leerling rent door de gang.

Leerkracht: 'Wij zouden niet rennen door de gang.'

Leerling: 'Jij bent mijn juf niet.'

Voorbeeld 5:

Een leerling zit onderuit gezakt in een stoel.

Leerkracht: 'Ik wou het met je hebben over wat er vanmiddag is gebeurd.'

Leerling: (zegt niks, kijkt weg, zit onderuit gezakt)

Leerkracht: 'Begrijp je dat dat niet kan?'

Leerling: 'Ja.' (zakt nog verder onderuit)

189

- Laat deze situaties spelen en bespreek met de leerlingen hoe de (niet) aangesprokene (bezoeker, leerkracht) zich voelt. Genegeerd, boos, beledigd. En hoe dat komt. Wat is er verbaal en qua lichaamstaal 'verkeerd'?

Zo zeg je dat wel

- Zo moet het dus niet. Hoe moet het dan wel? Maak tweetallen, hierbij kunt u gebruik maken van de laatste tweetallen van de binnenkomer.
- Geef de tweetallen de opdracht om één van de situatieschetsen op een positieve manier uit te spelen. Ieder tweetal doet dezelfde opdracht.
- De groep komt daarna bij elkaar en een paar tweetallen voeren de situatieschets voor de hele groep op. Zorg voor een paar voorbeelden van de verschillende situaties.
- Nabespreking: Vertel dat we praten en luisteren naar elkaar *communicatie* noemen (schrijf op het bord). Als je niet duidelijk of niet beleefd of niet aardig communiceert, ontstaan er misverstanden en conflicten (haal eerder gespeelde situaties aan).
- Is praten en luisteren de enige manier om te communiceren? Welke manieren zijn er nog meer? Schrijven, msn, email, sms, maar ook tekenen, muziek.
- Kun je ook aan iemand zien wat hij bedoelt? Lichaamstaal is belangrijk. Schrijf het woord *lichaamstaal* op het bord. Haal voorbeelden uit de eerder gespeelde situaties aan. Ook in je lichaamstaal kun je beleefd of onbeleefd, aardig of onaardig zijn.
- Vat samen:

de communicatie
praten en luisteren en
je lichaamstaal

de lichaamstaal
je houding, je
gebaren, de
uitdrukking op je
gezicht

**Communiceren is praten en luisteren en lichaamstaal.
Als je onduidelijk of onaardig of onbeleefd communiceert,
krijg je misverstanden en conflicten**

Wat hebben we geleerd?

Herhaal dat het doel van de les was te bespreken hoe je niet en hoe je wel praat tegen elkaar en tegen volwassenen. Wat heb je van deze les opgestoken? Kun je het gebruiken? Kun je zelf nog andere situaties bedenken waarin het belangrijk is dat je aardig / beleefd bent?

Afsluiter

Bekijk de Lijst met Binnenkomers en Afsluiters. Kies er een van of kies onderstaand voorstel.

Lichaamstaal

Laat een paar leerlingen gebaren maken, een houding aannemen of een gezicht trekken. De anderen zeggen wat ze bedoelen.

Na de les

Hieronder vindt u de activiteiten waarmee u kennis en vaardigheden uit deze les in de praktijk brengt.

Leerkracht:

- zie toe dat leerlingen met onbekenden en andere volwassenen op een beleefde manier communiceren. daarbij zijn zowel verbale taal als lichaamstaal belangrijk
- stimuleer dat leerlingen onderling op een aardige manier met elkaar omgaan

Logo blok 3 ophangen

Hang het logo van blok 3 (zie achter deze les; of downloaden via www.devreedzameschool.nl) op het Vreedzame School-prikbord op, of op de deur van de klas.

Woordmuur

De woorden die na deze les opgehangen kunnen worden, zijn:

de communicatie
praten en luisteren en
je lichaamstaal

de lichaamstaal
je houding, je
gebaren, de
uitdrukking op je
gezicht

Suggesties voor Toepassing

Hieronder vindt u extra activiteiten die u tijdens dit blok kunt doen om kennis en vaardigheden te oefenen en te verdiepen.

Mix-en-Ruil

Stimuleer tijdens dit blok dat leerlingen samenwerken met veel verschillende leerlingen. Maak hiervoor bijvoorbeeld gebruik van de coöperatieve werkvorm Mix-en-Ruil zoals beschreven in deze les: een paar keer per week als tussendoortje.

Er zijn verschillende varianten te bedenken:

1. U kunt hiervoor gebruik maken van de extra werkbladen (werkblad 17.2 en 17.3). Er is ook een werkblad beschikbaar met vakjes waarmee uzelf een nieuw werkblad kunt maken (werkblad 17.4).
2. Geef iedere leerling een blaadje (half of kwart A4-tje). Laat iedere leerling een voorwerp tekenen en indien mogelijk het woord erbij schrijven of schrijf zelf het woord erbij. Gebruik deze kaartjes voor *Mix-en-Ruil*, met dezelfde opdracht als in de les. Verder zijn er op veel scholen allerhande (ontwikkelings)materialen beschikbaar die gebruikt kunnen worden voor *Mix-en-Ruil*. Geschikt zijn bijvoorbeeld: kaartjes met een afbeelding (voorwerp, dier, situatie, ...) of kleine voorwerpen.
3. Laat iedere leerling een klein voorwerp meenemen (of kiezen uit de klas of een doos). Ieder vertelt in de eerste ronde kort iets over het eigen voorwerp, de ander mag een vraag stellen over het voorwerp. Vervolgens ruilen de leerlingen van voorwerp en zoeken ze een nieuw maatje. Ze vertellen hun nieuwe maatje over het

voorwerp dat ze nu in handen hebben en vertellen ook van wie het is. De ander mag een vraag stellen.

De standaard-werkwijze van *Mix-en-Ruil* is:

1. *Iedere leerling loopt met een kaart in de hand door de klas.*
2. *De leerlingen houden hun hand omhoog totdat ze een partner hebben gevonden en maken een tweetal.*
3. *De leerlingen vertellen over de kaart en stellen elkaar een vraag die past bij de kaart en geven antwoord.*
4. *De leerlingen bedanken elkaar.*
5. *De leerlingen ruilen kaarten en steken hun hand omhoog om een nieuwe partner te vinden.*
6. *Doorgaan totdat de leraar een stiltesignaal geeft.*

We hebben oor voor elkaar

